

★ "תוך דיבור על נחלת האבות, משיחים על נחלת הבנים..."

★ איזו ארץ קיבלנו מאבותינו, איזו ארץ אנו משאירים לילדינו...

שמולי רובץ עמק רחבידיים, כמו עמק זבולון, אך את העמק לא ראיתי. מה ראיתי? לא ערפל, לא ענן שירר על הארץ. אלא מה שנקרא "סמוג" — מין מסך של צמר גפן מלוכלך, עננה מזוהמת, מצחינה וחונקת, תמונה מציינתו של דאנסה אליגארי, גיהנום עלי אדמות.

משם בא האיש — האיש אומר שמצבנו מתחיל להיות גרוע יותר מאשר במקום זה.

המנגנון האדיר של משחיתי הנוף

מה לעשות?
האם נפסיק את הפיתוח, את העליה, את מאמץ הביטחון?
בוודאי שלא. איננו אוטופיסטים, ואיננו רוצים לחזור אל עבר פאסטרלי, בנוסח ז'אן ז'אק רוסו.

אנו באים ואומרים: ניכנס לעידן הטכנולוגיה, אך אל נאבד את צלם האדם. נקים ונבנה, אך מבלי להשחית. נגייס את כוחנו, את דמיונו, את תנופת יוזמתו, במערכה נגד מלאכת-המשחית, כשם שגייסנו אותם במערכה נגד אויב חיצוני.

אך לתרגם מילים יפות אלה לשפה של מציאות, שלא תהיה אפורה?

עלינו להבין את המכניזם של ההשחית, את התהליך של הכיעור וההרעלה.

ההשחית באה תוך כדי תנופת הביצוע. דרוש מיפעל חשמלי, דרוש מאוד. לכך יש פטרון. מנגנון של פקידים, האחוזים בבולמוס של עשייה, קובעים עובדות. יש חברה, יש הנהלה, יש שר, יש כנסת — והדינאמיקה של הביורוקרטיה מכתיבה לכל אלה שיש להקים מיפעל, ודחוקא ב"מרכז המטרופוליטן של גוש דן.

מול מנגנון זה — מי ניצב? כמה פקידים מיסכנים במש"ר הבריאות, ללא גיבוי. הם לא מכונים דוחים למדינה, הם לא קולטים עולים, הם לא תורמים לביטחון. הם בסך הכל מדברים על ערכים כלכליים עלובים ולא-מעשיים כמו אחרי לנשימה, נוף של ארץ, סיב של סביבה.

הם מנוצחים — עוד לפני שהתחיל הקרב.

וכך קמים בתי-חרושת ללא תכנון; צצים בתי-קברות לגורמאות מכונות צדי הכבישים; נחפרים אנגריבים בגן רחוק; מכוסה הכרמל באבק של מפעל המלט; נעים בכביש רבים רבבות מכונות פולטות-עשן ללא המיתקנים למניעת הזיהום, שהם תקיחובה בארץ ייצורן; ודיר כנוביץ מת' הפך בקברו.

היכן המשטרה, היכזה בנק? להפעיל את החוק? היכן כל שאר הרשויות?

הם עומדים כיתומים מול קבוצת-הלחץ האדירות, המבצרת צרות בביורוקרטיה הביצועית — והמוכנות, תוך קידוש המטרה, לזלזל בכל דבר שאינו תורם להשגת היעד, כל דבר המפריע לשיגור הביורוקרטיה, אף אם הדבר הורס את סביבתו, מרעיל את אחיינו, משחית את ריקמת חינו.

אנו רואים רק תרופה אחת, וזוהי הצעתנו:

להקים כוח-מגן מול המולך ההורס, להקים גוף ממלכתי מול ביורוקרטיה ממלכתית.

בקיצור, להקים רשות עליונה להגנה על ה-סביבה, אולי בראשותו של שר או ועדת-שרים, נוף בעל הסמכות להתערב בתהליכים, לעצור מעשי משרדים ממשלתיים ולחייבם ל-היכנע לתקנים, להפעיל את זרועות השלטון לשם הגנה על הארץ, על הנוף, על האוויר, על הים, על בריאות הציבור.

ברוח זו אנו מעלים את הצעתנו המפורטת, ומבקשים ל-דון בה בכנסת.

לפי הצעת שר-הבריאות, ויקטור שם-טוב, הועברת הצעה זו, יחד עם שלוש אחרות, לוועדה.

כבוד היושב-ראש, כולנו ידענו שהמצב תמור. אך היתה דרושה עדות ושל מומחה שבא מעמק הבכא, כדי לזעזע אותנו עד למעמקי נפשנו.

"גמדנו את הארץ, נפליג לירח!"

העילה להצעה זו היא הכרתו של רוברס צ'אס, מנהל הרשות למניעת זיהום אוויר בלוס-אנג'לס.

איש זה אומר, בפשטות, כי מכמה בחינות מצב הזיהום בתל-אביב תמור מהמצב בלוס-אנג'לס, ושחיפה היא סתם עיר מצחינה. באנגלית הוא אמר: "It stinks."

אני מודה שאף אני, החרד מזה שנים במה שקורה בארץ, נחרדתי.

כי לא מכבר עמדתי בראש גיבעה בצפון לוס-אנג'לס, ו-השקפתי על נוף שכאילו נלקח מסרט סוריאליסטי. ידעתי

להלן נאומי של ח"כ אורי אבנרי להנמקת הצעתו לסדר-היום על זיהום האוויר, שנשיאות הכנסת הכירה בה כדחופה.

אורי אבנרי: אנו מדברים היום על האדיר של אר-צנו. אנו מדברים על טיב החיים בארצנו. אנו מדברים על ארצנו עצמה.

הכל מדברים אצלנו על מולדת, על ארץ המכורה, על זכותנו הקדושה, על נחלת האבות. אך לעיתים נדמה כי ב-בולמוס פטריסטי זה נשכחת הארץ עצמה, על יופייה והדרה, על הריה ועמקיה, על גופיה וחופיה.

תוך דיבור על ירושלים של מעלה, משחיתים את ירושלים של מטה. תוך דיבור על נחלת האבות, משחיתים את נחלת הבנים.

איזו ארץ מורשים לבנים?

היכן הארץ שאליה באו אבותינו? לאן נעלם נוף ילדותנו?

חמדות הנוף, שקסמו לדורות ללא-ספור את בני הארץ וצליינים, יהודים ולא-יהודים, נעלמו כלא-יהי. המתבונן ה-יום בציוויריה העתיקים, המקסטים את קיריותינו, כאילו מתבונן בארץ זרה.

שיכונים-שיכונים, קוביות-קוביות, מכוערים וחסרי-דמיון, מכסים כל חלקה טובה, מהרי כנען היפהפה ועד נוף אילת עתיר-החרור.

הנחלים, בהם טבלנו בטולי נעורים, הפכו ביכיר-שופכין של מיפעל-חרושת. חוף-הים מכוסה בופת שחורה, הנפ-לשת באיך-מפריע מאוניות המניפות את דגל כחול-לבן. ה-כבישים חותכים את הארץ, ללא התחשבות בנוף, ועמה הופך עצם האדיר לנשימתנו לרעל ממאיר.

איזו ארץ קיבלנו מאבותינו — איזו ארץ אנו משאירים לילדינו?

איזה אדם יגדל בנוף מכוער?

לכל השחיתה יש אפולוגיה, לכל כיעור יש תירוץ. **מלאכי הזיהום מתעטפים בטלית שכולה תכי-לת, והם מניפים דגלים רבים כדי להסתיר את האדמה החרוכה שהם יוצרים.**

פיתוח — מה אין מצויקים בשם הפיתוח? איזה מעשה זועה של כיעור והשחיתה אינו מוצא את תירוץו בפיתוח קליטת-עליה — אמתלה לכל שיכון מכוער, לכל עיירו-שהושחיתה בתיכנון.

ביטחון — זה התירוץ הנצחי, אחרי שכלו כל שאר ה-קיצין.

אולם מי אומר שלא ניתן לבנות חרושת מי-בלי להרוס ארץ, לקלוט עולים בסביבה מושכת ויפה, לדאוג לביטחון מבלי להשחית ללא תקר-נה את אותו נוף שעליו בא הביטחון להגן?

ואם יאמרו לנו — "כן, זה בכל העולם, זהו מחיר ה-קידמה" — נענה: הבל הבלים, רעות רוח. אצלנו לא התפתח קפיטליזם פראי בראשית המהפכה ה-התעשייתית, שהשחית חלקי-ארץ בטרם התעורר המצפון הסוציאלי והאסתטי של החברה. אצלנו לא השתלט קומוניזם לא-הומאני, שהתעלם מצורכי האדם, בהופכו את הגולם ה-תעשייתי לאליל.

אצלנו שררו מלכתחילה כל הנחותים לתיכנון סוציאלי, הומאני ואסתטי של מיפעל הבניין. אצלנו הצהירו עדי-בוש שאנו בונים לא רק ארץ, אלא גם עם חדש ואדם חדש.

איזה אדם חדש יכול לצמוח בנוף שהושחית, כשהוא רואה אך כיעור, שומע אך חריקת בלי-מים מוזנחים, ונושם — מה הוא נושם? — את ההפלטה המורעלת של דירת-חמוצת הפחמן.

שלום כהן: השיטה הדמוגית הזאת, שבכל פעם שמדברים על דבר פנימי אתה קופץ ומנפנף בדבר — — —

מרדכי פורקים: אתה יודע יותר טוב ממני מה נעשה שם.

היו"ר בריציון קשת: חברי-הכנסת פורקים, אבנרי וכהן — יש לכם הרבה הזדמנויות לעשות קריאות-ביניים, אבל ל-פחות אל תשוחחו זה עם זה. אבקש משר-המשטרה להשיב לשאלה הנוספת.

שלמה הלל: הרגשתי את עצמי כמעט מיותר בויכוח החברי הזה בין חברי-הכ-נסת. אבל מאחר שהשאלה הנוספת איננה מסוג העניין — אודה לחברי-הכנסת הנכ-בד אם יהיה מוכן להגיש שאלתה, ואמסור את הפרטים המדויקים.

מרדכי פורקים: — — — אסירים שלנו בסוריה, בירדן ובמצרים? אין לו שום דאגה אחרת אלא הערבים — — —

שלמה הלל: חברי-הכנסת פורקים, ס-מוך עלי שאוכל לענות לשאלה בלי העזרה שלך.

אורי אבנרי: משונה שיושב-ראש ו-עדת הפנים של הכנסת, האחראי מטעם ה-כנסת לשלום האסירים בארץ, מדבר כך — **מרדכי פורקים:** האחריות שלי איננה הפקדות.

אורי אבנרי: זוהי שערוריה. תתפטר מתפקידך כיושב-ראש ועדת-הפנים. אתה א-חראי לשלום האסירים!

מרדכי פורקים: — — — אסירים יהודיים רבים — — —

בשלב זה אינני חושב שיש הצדקה כל-שהיא לטעון טענה כליכך כוללתית וכליכך בלתי צודקת.

***

ועוד סערה בגלל עצירים: שלום כהן שאל ביחס לתנאים בהם מוחזקים עצירים מנהליים. שרי-המשטרה ענה תשובה יב-שה, בה טען שאין הבדל בתנאי החזקתם ובין אלה של אסירים סליליים. ואז פרצה לפתע סערה:

שלום כהן: מאחר שמאז הוגשה ש-אילתה זו שוחררו אסירים מנהליים ר-בים — האם כבוד השר יכול לומר לנו באיזה סדר-גודל נותרו עוד אסירים מנה-ליים ישראלים?

דוגמה, אני רוצה לשאול שאלה יותר כל-לית.

לאור ריבוי המיקרים שבהם מתו אסי-רים בבית-סוהר, אסירים חולים שלא ניתן להם טיפול מינימלי — מה חושב כבוד השר לעשות כדי למנוע מיקרים כאלה בעתיד?

שרי-המשטרה שלמה הלל: בשלב זה אני דוחה את הטענה הכללית והכול-לית כליכך, שיש כאן שערוריה, ועל כן שלא ניתנו טיפולים. אני חושב שחברי-הכנסת אבנרי יודע שלגבי כל מיקרה הוא יכול לשאול, ואכן הוא שואל, כל מיקרה נבדק וניתנת עליו תשובה.

אם חלילה יהיה מיקרה שלגביו יתברר שהיה סיפול לא נכון, כמו בכל מיקרה יוסקו המסקנות.